

Příloha č. 1

Odůvodnění žádosti o udělení výjimky podle čl. 16 odst. 9 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 o vnitřním trhu s elektřinou

1 Neexistence regionálního koordinovaného výpočtu a přidělování kapacit

Česká přenosová soustava je součástí vysoce propojené synchronní oblasti kontinentální Evropy. Vysoce provázaný energetický systém přispívá ke zvýšení bezpečnosti dodávek, ale zároveň také způsobuje, že toky elektřiny, které vznikají z přeshraničních výměn, ovlivňují využívání přeshraniční kapacity jiných nabídkových zón. Individuálně vypočítané přenosové kapacity obsahují ze své podstaty velké nejistoty kvůli skutečnosti, že vstupní data z okolních nabídkových zón a okolních PPS jsou pouze odhadovaná, bez dostatečné znalosti tamních podmínek.

Pokud nejsou PPS zapojeni do koordinovaného výpočtu kapacit s výměnou dat na regionální úrovni, nemají přístup k síťovým modelům ostatních PPS, informaci o jejich zapojení, očekávaném stavu výroby a spotřeby a z nich vyplývající rozložení výroby a spotřeby, velikost budoucích obchodních výměn na hranicích mimo ČR a dalších nezbytných parametrů nutných pro výpočet kapacit. Jak vyplývá z Analýzy ČEPS (viz příloha č. 2 žádosti o udělení výjimky), nejistoty predikce těchto veličin v současné době způsobují na některých prvcích soustavy volatilitu až desítek procent kapacity. Odchyłky predikce velikosti kruhových a vnitřních toků, případně velikosti očekávaných obchodních výměn také dosahují desítek procent kapacity. ČEPS sama není schopna tyto nejistoty významně snížit, protože tyto nejistoty vznikají zejména z důvodu nedostupnosti relevantních obchodních a technických dat z okolních zón.

Čl. 20 Nařízení CACM ukládá v regionu pro výpočet kapacity CORE implementovat metodiku výpočtu založenou na fyzikálních tocích (dále Flow-based), která zohledňuje skutečnost, že elektřina může téci různými cestami, a která optimalizuje dostupnou kapacitu ve vysoce vzájemně závislých sítích. Na základě rozhodnutí ACER 2/2019, má být metodika Flow-based implementovaná k 1. 12. 2020. Spolu s tím má dojít k implementaci cílového modelu přidělování kapacit – implicitní alokace.

Zavedením této metodiky výpočtu kapacity by mělo být možné dosáhnout významného snížení nepřesnosti a nejistot, a je nutnou (ne však dostačující) podmínkou pro zajištění splnění povinnosti vyplývajících z čl. 16 odst. 8 Nařízení. V rámci koordinace budou stanoveny jednotné postupy a metodiky (např. tvorba společného modelu sítě), které odstraní nejistoty způsobené neznalostí očekávaného stavu okolních soustav, koordinovaný přístup k rizikům a bezpečnostním rezervám či sdílené a koordinované postupy pro identifikaci nápravných opatření

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

Do doby zavedení koordinovaného výpočtu kapacit a jeho řádného ověření není ČEPS schopna zajistit splnění povinnosti vyplývajících z čl. 16 odst. 8 Nařízení, protože je technicky nemožné snížit nejistoty, které vycházejí z nedostatečné výměny dat a koordinace postupů na regionální úrovni.

2 Neexistence provozních dohod s okolními PPS, které by umožnily snížení kruhových toků pomocí koordinovaných nápravných opatření a které by zajistily odpovídající sdílení nákladů

Z Analýzy ČEPS vyplývá, že samotný objem kruhových toků na některých prvcích přesahuje 30 % přenosové kapacity. Nyní neexistuje žádný smluvní ani právní rámec, na základě kterého by ČEPS mohla po okolních PPS vymáhat snížení kruhových toků na svých vedeních. Navíc ČEPS disponuje pouze omezenými technickými (rekonfigurace soustavy, zapojení transformátoru s regulací fáze) či obchodními prostředky (redispečink, protiobchody), které by mohly přispět k navýšení přenosových kapacit. Účinnost těchto prostředků je navíc omezená (např. redispečink na hranici CZ-AT má v určitých provozních nastaveních pouze 63% účinnost a je často omezen dostupností zdrojů a dobou trvání).

Čl. 16 odst. 4 Nařízení vyžaduje, aby byly dodrženy bezpečnostní normy pro bezpečný provoz a aby byla zajištěna minimální kapacita v souladu s čl. 16 odst. 8 Nařízení. K maximalizaci dostupných kapacit za účelem dosažení minimální kapacity podle článku 16 odst. 8 Nařízení se využívají protiobchody a redispečink, včetně přeshraničního redispečinku. Metodika pro koordinovaný redispečink a koordinované protiobchody v regionu pro výpočet kapacity CORE v souladu s čl. 35 Nařízení CACM a Metodika společné úhrady nákladů na redispečink a protiobchody v souladu s čl. 74 odst. 1 Nařízení CACM doposud nebyly schváleny a ACER schválil prodloužení termínu jejich schvalování až do 27. 3. 2020. Stejně tak společná ustanovení pro jednotlivé regiony pro výpočet kapacity týkající se regionální koordinace bezpečnosti provozu v souladu s čl. 76 Nařízení SO GL budou předloženy až v prosinci 2019 jednotlivým národním regulačním orgánům a její schválení se předpokládá nejdříve v červnu 2020.

Do té doby může ČEPS využívat přeshraniční nápravná opatření v rámci mnohostranné dohody o nápravných opatřeních (MRA) střeoevropské bezpečnostní spolupráce mezi provozovateli přenosových soustav (TSC). V rámci této spolupráce podléhá ČEPS maximálnímu limitu nákladů schválenému ERÚ. Jakmile je tohoto limitu dosaženo, ČEPS z této spolupráce automaticky odstoupí. Každý PPS se spolupráce účastní dobrovolně, není tedy možné v krátkodobém a střednědobém horizontu kontrolovat ani předvídat, jaké zdroje jsou k dispozici k dosažení požadované minimální kapacity při zajištění provozní bezpečnosti.

Bez platných provozních dohod či závazných regionálních metodik, které by umožnily snížení kruhových toků pomocí koordinovaných nápravných opatření a zajistily odpovídající sdílení nákladů, nemůže ČEPS zajistit splnění povinnosti vyplývajících z čl. 16 odst. 8 Nařízení při zachování provozní bezpečnosti.

3 Datum vstupu Nařízení v účinnost je příliš ambiciózní, aby umožnilo řádné vyvinutí a důkladné testování významných metodických změn v současné metodice výpočtu kapacit a způsobu přidělování kapacit

Jak bylo zmíněno v kapitole 1, ČEPS čelí při výpočtu kapacit významným nejistotám při určování vstupních dat. Současná metodika výpočtu kapacit, která je schválená ERÚ, je založena na principiálně rozdílném postupu stanovení kapacit a využívá jiná vstupní data, než předpokládá monitoring podle Doporučení ACER:

- Metodika ČEPS je orientovaná více na hranici než na jednotlivé prvky sítě. PTDF koeficienty jsou určovány po hranicích, stejně jako maximální možné výměny se zahrnutím kritéria N-1.
- S bezpečnostními rezervami je pracováno se statistickým přístupem (tzv. paralelní a kruhové toky). Metodika ČEPS tak neurčuje velikost toků vyvolaných okolními obchodními transakcemi ostatních hranic (MNCC) a velikost toků daných základními výměnami v ČR a kruhovými toky okolních zón.
- Hodnoty TRM jsou určovány z predikčních modelů, které jsou připravovány v časovém horizontu D-7.
- Výstupem současné Metodiky ČEPS není informace o procentuální velikosti MACZT.
- Na základě vstupních dat používaných pro výpočet kapacit Metodikou ČEPS není možné při výpočtu kapacit stanovit hodnotu MACZT tak, jak předpokládá Doporučení ACER a určit, zda výsledná nabízená kapacita splňuje požadavky čl. 16 odst. 8 Nařízení.
- V současné Metodice ČEPS nelze jednoznačně určit, který prvek (CNEC) byl limitní a omezil tak nabízenou kapacitu.
- V současnosti v rámci výpočtu kapacit nepracuje ČEPS s kapacitou po prvcích, ale využívá koncept TTC (nesoudobé hodnoty). Nelze tedy ze způsobu, jakým jsou určovány maximální výměny mezi zónami a jak jsou zohledňovány kontingence N-1 určit, zda maximální soudobá kapacita TTC může dosáhnout maximální výměny na relevantním prvku a zda je teoreticky možné se dostat na plnění MACZT = 100 % kapacity.

Nelze tedy pomocí současné Metodiky ČEPS monitorovat a kontrolovat, zda by ČEPS plnila povinnosti vyplývající z čl. 16 odst. 8 Nařízení, ani určit kritický prvek, který je limitujícím pro výpočet kapacit pro danou koordinační oblast, jelikož je výpočet kapacit prováděn po celých hranicích. ČEPS by tak musela do 1. 1. 2020 vyvinout a řádně otestovat a nechat od ERÚ schválit novou metodiku výpočtu kapacit. Toto není realizovatelné z technického a časového hlediska.

Současný způsob přidělování kapacit (alokace po jednotlivých hranicích nabídkových zón) neumožňuje významné zvýšení nabízených kapacit, protože způsob přidělování přeshraničních kapacit nezohledňuje fyzikální podstatu provedených obchodních výměn. Jak je uvedeno v Analýze ČEPS, toky elektřiny vyvolané obchodními výměnami na hranicích nabídkových zón v ČR jsou velmi silně provázané. Oddělené přidělování na jednotlivých přeshraničních profilech tak nutně znamená, že vazba mezi jednotlivými hranicemi musí být zohledněna při výpočtu kapacit tak, aby výsledné obchodní výměny z přidělování kapacity

nemohly vést k ohrožení provozní bezpečnosti. Toto vyplývá i z čl. 20 odst. 2 Nařízení CACM, který vyžaduje v současném regionu CORE metodiku výpočtu kapacit, a tedy i způsob přidělování kapacit založených na fyzikálních tocích.

Aktuálně vyvíjena metodika výpočtu kapacit a přidělování kapacit v regionu CORE, tj. Flow-based Market Coupling, by měla odstranit většinu výše uvedených odlišností a nedostatků.

Vývoj samostatné nové metodiky výpočtu a zavedení nového způsobu přidělování kapacit pouze ze strany ČEPS, která by obdobně vyřešila výše uvedené odlišnosti a nedostatky a její řádné otestování a schválení ERÚ do 1. 1. 2020, není realizovatelný především z technického, ale i časového hlediska. Tato nová metodika ČEPS by navíc sloužila pouze po přechodné období do implementace metodiky výpočtu denní kapacity podle Nařízení CACM v regionu CORE (Flow-based), plánované na 1. 12. 2020.

4 Metodika hodnocení podle Doporučení ACER neumožňuje plnění Nařízení, aniž by došlo k ohrožení bezpečnosti provozu

Současná metodika hodnocení podle Doporučení ACER nezohledňuje specifika ČR. Aby ČEPS plnila podle Doporučení ACER povinnosti z čl. 16 odst. 8 Nařízení, musela by ČEPS nabízet kapacity v takové výši, které ohrožují provozní bezpečnost, a to z těchto důvodů:

Koordinační oblast v podmínkách ČR nemůže být pouze jedna hranice nabídkových zón

Koordinační oblast je oblast, ve které dochází ke koordinovanému výpočtu kapacit. Těmi by měly být v souladu s Nařízením CACM regiony pro výpočet kapacit, v případě ČEPS jde o region CORE. Dokud však není implementována metoda Flow-based, má stanovit tyto koordinační oblasti národní regulační orgán v koordinaci s PPS, a to podle postupu uvedeném v Doporučení ACER. Podle čl. 59 odst. 1 písm. h) Směrnice 2019/944 má národní regulační orgán povinnost zajistit, aby PPS v maximální možné míře zpřístupnil kapacity propojovacích vedení v souladu s čl. 16 Nařízení, ale způsob a metoda, jakým zajistí splnění této povinnosti, je pouze na jeho určení.

Doporučení ACER však toto nerespektuje a vyžaduje stanovení koordinační oblasti v ČR pouze na jednu stranu hranice nabídkových zón a hodnotí jednotlivé hranice nabídkových zón nezávisle. Tento způsob hodnocení nabízených kapacit však nezohledňuje fyzikální provázanost obchodních výměn a neuvažuje, že přidělení jakékoliv kombinace nabízených kapacity nesmí ohrozit provozní bezpečnost. Obchodní výměny na jednotlivých hranicích nabídkových zón významně ovlivňují prvky na okolních hranicích nabídkových zón. Z Analýzy ČEPS vyplývá, že tento vliv je tak veliký, že jej nelze zahrnout do bezpečnostních rezerv a musí být zohledněn v rámci metodiky výpočtu a způsobu přidělování přenosových kapacit. Jelikož způsob přidělování kapacit toto nezohledňuje (alokace kapacit po jednotlivých profilech), je nutné toto zohlednit v metodice výpočtu kapacit a ČEPS nemůže v rámci výpočtu kapacit připustit, aby určitá kombinace nabízených kapacit umožňovala porušení provozní bezpečnosti. Proto Metodika ČEPS toto zohledňuje, protože uvažuje všechny hranice nabídkových zón ČR jako jednu koordinační oblast.

Aby bylo možné splnit povinnosti vyplývající z čl. 16 odst. 8 Nařízení, ČEPS by musela podle Doporučení ACER nabídnout takovou kapacitu, která je omezena pouze prvky na každé

dané hranici nabídkových zón. Vliv ostatních hranic je omezen pouze na očekávané toky vyvolané obchodními výměnami (tj. ne toky maximálními). To by vedlo k situaci, že při určité kombinaci by vliv přidělených kapacit byl vyšší než je přenosová schopnost vedení a došlo by k ohrožení provozní bezpečnosti. Rezerva 30 % přenosových kapacit v propojené soustavě nestačí na pokrytí tohoto systematického vlivu.

Z těchto důvodů by nabízení kapacit tak, aby se při hodnocení podle Doporučení ACER dosáhlo plnění povinnosti vyplývajících z čl. 16 odst. 8 Nařízení, vedlo k ohrožení provozní bezpečnosti.

Plné saldování očekávaných obchodních výměn ohrožuje bezpečnost provozu

Doporučení ACER uvádí, že vliv očekávaných obchodních výměn by měl být plně uvažován i při výpočtu kapacit a o tento vliv (MNCC) by měly být nabízené kapacity v opačném směru vyšší (tj. očekávané obchodní výměny jsou uvažované jako jisté). Na hranicích ČR se však setkáváme se situacemi, kdy vliv očekávaných obchodních výměn přesahuje 30 % kapacity na prvcích. Pokud by měla ČEPS plně zohlednit velikost MNCC, nabízená kapacita by tak měla být vyšší než je fyzická přenosová kapacita vedení.

Jak vyplývá z Analýzy ČEPS, predikce obchodních výměn je navíc zatížena chybou v řádech stovek MW, v některých případech, kdy se podstatně změní situace na trhu, může jít o chyby predikce i v řádech tisíců MW. Takovéto chyby představují desítky % kapacity na prvcích. Nejistota predikce těchto výměn také může přesahovat 30 % přenosové kapacity.

Může tak nastat situace, kdy je ve skutečnosti vliv MNCC významně nižší a výsledný tok vyvolaný obchodní výměnou je vyšší než fyzická přenosová kapacita vedení, což představuje ohrožení provozní bezpečnosti. Jak je zmíněno v kapitole 2, ČEPS má v současnosti velmi omezené nástroje, jak měnit výši přeshraničních toků. Také neexistují dostatečné koordinované mechanismy mezi PPS, které by zajistily spolehlivá a dostupná opatření pro omezení či ovlivnění těchto toků. Z těchto důvodů by nabízení kapacit podle Doporučení ACER, tj. plné saldování očekávaných obchodních výměn bez zohlednění jejich nejistoty, vedlo k ohrožení provozní bezpečnosti.

Pokud je využíváno k hodnocení Doporučení ACER, ČEPS nemůže při využívání současné Metodiky ČEPS splnit povinnosti čl. 16 odst. 8 Nařízení, aniž by ohrozila provozní bezpečnost.

5 Nelze jednoznačně určit úroveň dostupné kapacity pro obchod mezi zónami

ČEPS se domnívá, že povinnost uložená v čl. 16 odst. 8 Nařízení je věcně (obsahově) nejasná. Na základě textace Nařízení nelze jednoznačně určit, jakým způsobem by měla ČEPS posoudit, zda plní požadavky čl. 16 odst. 8 Nařízení, a to zejména z těchto důvodů:

- a) Nařízení se v čl. 16 odst. 8 písm. a) a b) nepřímo odkazuje na Nařízení CACM, když používá pojmy definované právě v Nařízení CACM („v případě hranic používajících přístup založený na koordinované čisté přenosové kapacitě“ a „v případě hranic využívajících přístup založený na fyzikálních tocích“). Pro region pro výpočet kapacity CORE je jako cílové řešení definován přístup založený na fyzikálních tocích (Flow-based). Jelikož je implementace tohoto koordinovaného přístupu naplánovaná a odsouhlasená ACER až na 1. 12. 2020 (na základě rozhodnutí ACER 2/2019),

nemá ČEPS do té doby povinnost postupovat podle uvedeného koordinovaného přístupu. Nelze tak objektivně stanovit výši a způsob výpočtu požadovaných veličin k posouzení plnění požadavků. Zejména se jedná o veličiny kontingence, spolehlivostní rezervy, kruhové toky a vnitřní toky na každém kritickém prvku sítě.

- b) Povinnost uložená v čl. 16 odst. 8 Nařízení je věcně nejasná, jelikož není stanovena přesná definice kapacity, ze které se má uvedená povinnost plnit. Nařízení volně používá termín *kapacita* bez jednoznačné specifikace, zda se jedná o kapacitu termální (tj. maximální možné zatížení vedení), či kapacitu sítě, kapacitu obchodní, přenosovou kapacitu, propojovací kapacitu, kapacitu dostupnou pro obchod, apod. Tyto pojmy nejsou v Nařízení definované a nelze tak jednoznačně stanovit, jak má být plnění povinnosti stanovené v čl. 16 odst. 8 Nařízení plněno (resp. jak má být minimální kapacita stanovena – vypočítána).

Účel Doporučení ACER je poskytnout národním regulačním orgánům vhodný způsob a postup, kterým lze plnění požadavků čl. 16 odst. 8 Nařízení monitorovat, a na jehož základě lze zřejmě plnění Nařízení vymáhat. Doporučení ACER je jednou z možných interpretací, kterým se mohou národní regulační orgány řídit. ACER má pravomoc vydávat podle čl. 6 odst. 2 Nařízení ACER doporučení, která národním regulačním orgánům a účastníkům trhu napomáhají ve sdílení osvědčených postupů. Tato doporučení nejsou závazná (což v Doporučení ACER potvrzuje a uvádí i sama ACER), rovněž v Nařízení ACER není nikde uvedena povinnost, že se jimi musí PPS či národní regulační orgány řídit. Národní regulační orgán má podle čl. 59 odst. 1 písm. g) Směrnice 2019/944 povinnost dodržovat a provádět jakákoli relevantní právně závazná rozhodnutí ACER, nikoli však doporučení ACER.

Dále se v článku 1 Doporučení ACER uvádí, že požadavky čl. 16 odst. 8 Nařízení jsou obecné, a je proto třeba dalšího upřesnění, jakým způsobem je mají PPS a národní regulační orgány implementovat, přičemž toto upřesnění může být stanoveno změnou Nařízení CACM. Nicméně podle názoru ACER, do té doby, než bude přijata revize Nařízení CACM, PPS a národní regulační orgány potřebují detailní návod, jak harmonizovaným a konzistentním způsobem implementovat požadavky čl. 16 odst. 8 Nařízení. Za tímto účelem ACER vydala Doporučení ACER, ve kterém sama přiznává, že ustanovení čl. 16 odst. 8 Nařízení je nejasné.

ACER v tomto případě jedná nad rámec jí udělených pravomocí tím, že si osobuje pravomoc vykládat právo EU, v tomto případě způsob posuzování naplňování požadavků čl. 16 odst. 8 Nařízení, což je pravomoc, která jí nepřísluší. Pravomoc vykládat právo EU náleží pouze Soudnímu dvoru Evropské unie. K překročení pravomoci ACER podle názoru ČEPS dochází dále i tím, že si v článku 4.2 Doporučení ACER vyhrazuje právo určit koordinační oblasti spolu s národními regulačními orgány. ACER si nemůže sama rozšiřovat své pravomoci nad rámec taxativně stanovených pravomocí uvedených v Nařízení ACER.

ČEPS v současné době provádí výpočet přeshraničních kapacit na základě Metodiky ČEPS, která byla schválena ERÚ. Metodika ČEPS není koordinovaná v rámci regionu CORE ve smyslu Nařízení CACM, tedy nevyužívá metodu založenou na fyzikálních tocích ani metodu koordinované čisté přenosové kapacity, zmíněné v čl. 16 odst. 8. Nařízení. Do doby zavedení metodiky podle Nařízení CACM v regionu CORE není ČEPS schopna jednoznačně určit úroveň dostupné kapacity pro obchod mezi zónami.

Do té doby než bude znám jednoznačný a právně závazný výklad obsahu povinnosti uložené v čl. 16 odst. 8 Nařízení, by ERÚ neměl jakkoliv vyhodnocovat a postihovat ČEPS za neplnění této povinnosti, jelikož obsah povinnosti není znám a nemůže být proto právně vymáhán. ERÚ by měl i z tohoto důvodu udělit ČEPS výjimku podle čl. 16 odst. 9 Nařízení.

Seznam zkratek

ACER	Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů
Analýza ČEPS	Analýza implementace metodiky ACER na hodnocení množství nabízených kapacit v podmínkách ČR v kontextu článku 16 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 o vnitřním trhu s elektřinou
ČEPS	ČEPS, a.s.
Doporučení ACER	Doporučení ACER 1/2019 ze dne 8. srpna 2019
ERÚ	Energetický regulační úřad
Flow-based výpočet kapacit	Metodika výpočtu kapacit založená na tocích, která zohledňuje skutečnost, že elektřina může téci různými cestami, a která optimalizuje dostupnou kapacitu
MACZT	MACZT = MCCC + MNCC. Definované v Doporučení ACER.
Metodika ČEPS	Metodiky výpočtu přeshraničních přenosových kapacit na základě Pravidel provozu přenosové soustavy, část III.
MCCC	MCCC je v rámci flow-based výpočtu kapacit stanovena jako dostupný tok na daném prvku zvětšený o dlouhodobé nominace. Definované v Doporučení ACER.
MNCC	Podíl MNCC na daném prvku je vypočten z predikovaných výměn na hranicích mimo regionální koordinaci (tyto výměny jsou ve výpočtu reprezentovány predikcí odpovídajících sald jednotlivých nabídkových zón), které jsou přes PTDF koeficienty přepočteny na zatížení daného prvku. Definované v Doporučení ACER.
MRA	Multilaterální redispečink
Nařízení	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou
Nařízení ACER	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/942 ze dne 5. června 2019, kterým se zřizuje Agentura Evropské unie pro spolupráci energetických regulačních orgánů
Nařízení CACM	Nařízení Komise (EU) 2015/1222 ze dne 24. července 2015, kterým se stanoví rámcový pokyn pro přidělování kapacity a řízení přetížení
Nařízení SO GL	Nařízení Komise (EU) 2017/1485 ze dne 2. srpna 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro provoz elektroenergetických přenosových soustav
PTDF koeficienty	Distribuční koeficienty, poměrné hodnoty rozdělení toku výkonu mezi dvěma soustavami na jednotlivé přenosové profily, vyvolaného dodatečným plošným navýšením/snížením výroby proporcionálně na všech zdrojích
Směrnice 2019/944	Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/EU

VEDEME ELEKTRINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

TRM

Rezerva zahrnující variabilitu provozních stavů ve zkoumaném období, nepřesnosti modelu, chybu regulace, rezervu pro případ výpadku největšího bloku v obou soustavách a smluvně vázané rezervy